

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet
EUD Kontoret
2015

Vejledning
**Grundfags-
bekendtgørelsen**

Dansk

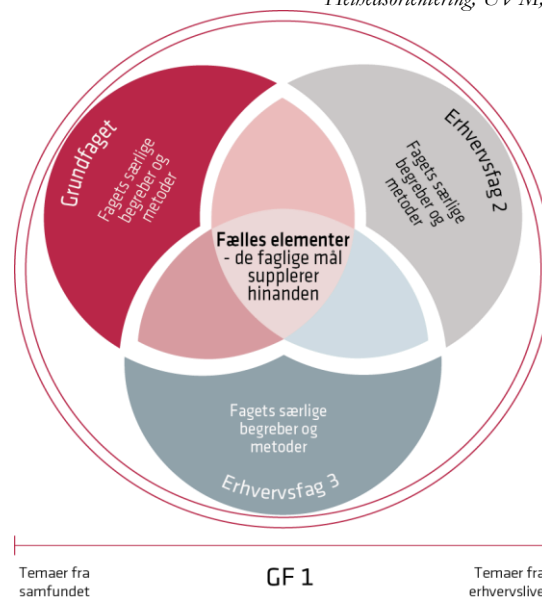
Grundfag og reformens intentioner

Denne vejledning indeholder forklarende kommentarer til nogle af nogle af den gældende bekendtgørelses bestemmelser, men indfører ikke nye bindende krav. Alle bindende bestemmelser for undervisningen og prøverne i erhvervsuddannelserne findes i uddannelseslovene og de tilhørende bekendtgørelser; herunder fagbilagene i bekendtgørelsen om grundfag.

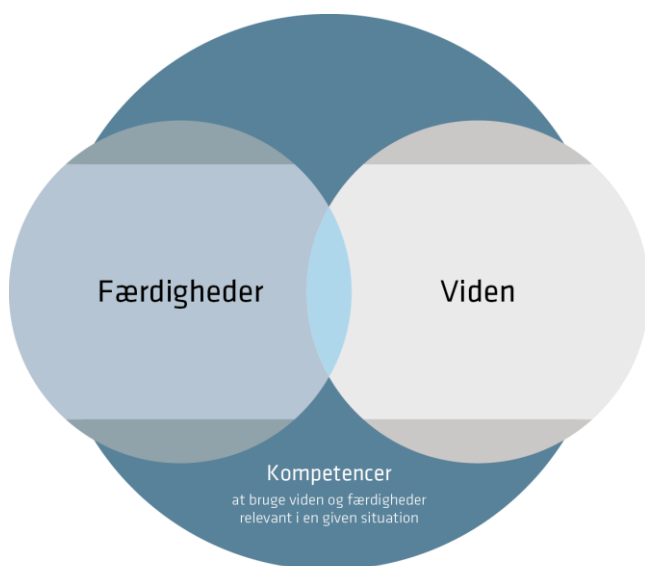
Vejledningen kortlægger fagets rolle i erhvervsuddannelserne og præciserer sammenhængen mellem grundfaget og øvrige fag i uddannelserne. Vejledningen understøtter en helhedsorienteret tilgang med henvisninger til eksempler fra undervisningspraksis.

Eksempler på god praksis samt anbefalinger og inspiration udgør dermed et af ministeriets bidrag til faglig og pædagogisk fornyelse.

Helhedsorientering, UVM, 2015

Viden – færdigheder – kompetencer

Beskrivelsen af de faglige mål tager udgangspunkt i den europæiske brug af begreber, hvor faglige mål kaldes læringsudbytte og indeholder begreberne viden, færdighed og kompetence.

1. Viden er noget man har - beskriver de indholdsområder, stofområder og faglige områder, som man beskæftiger sig med i faget.
2. Færdighed er noget man kan - en dygtighed og en evne for et eller andet. Færdigheder viser sig i form af teknikker og indgår i udførelsen af opgaver og problemer.
3. Kompetence er noget man gør - elevens potentielle handlingsformåen i en given situation og elevens evne til at gøre noget i bestemte kontekster. Kompetencer betyder at man har viljen og evnen til at bruge sin viden og sine færdigheder i en given situation.

Inspiration og guidelines

[Bekendtgørelse om grundfag, erhvervsfag og erhvervsrettet andetsprogsdansk i erhvervsuddannelserne](#), juni 2014

Viden, færdigheder, kompetencer: [Den taksonomiske beskrivelsesramme for grundfagenes faglige mål](#), juni 2014

Begrebsapparatet der er benyttet i vejledningen: ["Definition af pædagogiske begreber"](#), oktober 2014

Eksamener: [De fire grundelementer ved prøver og eksamen](#) samt tjekliste og spørgeguide

[Guideline for censor og underviser i forbindelse med eksamen](#)

Indhold

1. Identitet og formål.....	3
2. Faglige mål og fagligt indhold.....	4
2.1. Faglige mål.....	4
Kommunikation	4
Læsning.....	5
Fortolkning.....	5
Fremstilling.....	6
2.2. Kernestof.....	7
2.2.1 Kernestof i kommunikation kan omhandle	7
2.2.2 Kernestof i læsning kan omhandle	8
2.2.3 Kernestof i fortolkning kan omhandle	9
2.2.4 Kernestof i fremstilling kan omhandle.....	10
2.3 Supplerende stof.....	12
3. Tilrettelæggelse	13
Faser i et undervisningsforløb	14
3.1. Didaktiske principper	16
3.2 Arbejdsformer.....	17
3.3 It.....	18
3.4 Samspil med andre fag.....	19
4. Dokumentation	19
4.1 Procesorienteret dokumentation	21
5. Evaluering	22
Arbejdsportfolio	22
Præsentationsportfolio	24
5.2. Afsluttende standpunktsbedømmelse.....	24
Summativ evaluering.....	24
5.3 Afsluttende prøve.....	25
5.3.1. Eksaminationsgrundlag.....	25
5.3.2 Bedømmelsesgrundlag.....	26
5.3.3 Bedømmelseskriterier.....	26
Bilag – oversigt over eksempler fra praksis	28

Indledning

Vejledningen udfolder og forklarer fagbilaget dansk til grundfagsbekendtgørelsen. Vejledningen forsøger i denne sammenhæng også at fremhæve, hvad der er nyt i faget dansk.

Ved alle punkter i vejledningen bliver der henvist til eksempler fra god undervisningspraksis inden for de forskellige fagområder. Alle eksempler er forsøgt beskrevet på en sådan måde, at de nemt bør kunne overføres til de andre fagområder. Eksemplerne er publiceret på emu.dk. Se bilag for en oversigt over eksemplerne med en kort introduktion.

Desuden vil du støde på en række spørgsmål undervejs. Spørgsmålene lægger op til refleksion over de enkelte afsnit og opfordrer dig til videre fordybelse.

1. Identitet og formål

Danskfagets identitet i erhvervsuddannelserne står på to ben - det almene og det erhvervsrettede.

Fagets formål og omdrejningspunkt er de kulturelle og kommunikative kompetencer: At tale, at samtale, at præsentere, at lytte, at læse, at skrive og at se.

En forudsætning for succes i uddannelse og arbejdsliv, i sociale og kulturelle kontekster og i hverdagslivet er, at eleven kan mestre de kulturelle og kommunikative kompetencer.

Eleven skal derfor blive bedre til at kommunikere både generelt og i erhvervmæssige sammenhænge. Det sker når eleven arbejder strategisk med at læse og analysere tekster, og når eleven anvender kommunikative strategier og modeller til at tale, lytte, læse, skrive og se.

I danskfaget arbejder eleven med mange forskellige kommunikationsmetoder både mundtligt, skriftligt, visuelt eller multimodalt, dvs. med ord, billeder, film, tegninger, animationer og lyd i samme tekst.

Undervisningen retter sig mod elevens faglige uddannelse med udgangspunkt i danskfagets fire overordnede kompetencer: kommunikation, læsning, fortolkning og fremstilling .

Faget er med til at understøtte mål fra erhvervsuddannelsernes andre fag, om at eleven skal kunne formidle og kommunikere på mange forskellige måder. Fagets tekster skal hentes fra elevens uddannelse, branche eller fra almene sammenhænge af interesse og relevans for eleven.

Er du klar til at forklare hvad faget dansk betyder efter reformen for:
dine elever, dine kolleger, din leder, elevernes forældre, skolens partnere
i erhvervslivet?

Eksempler fra praksis

Få et konkret indtryk af danskfagets identitet og formål i de følgende eksempler:

- ✓ [Analysestrategi til læsning af fiktionstekster](#)
- ✓ [Ansøgning og cv](#)
- ✓ [Forskellen mellem objektiv og subjektiv](#) – en Padlet-opgave
- ✓ [Et eventyrforløb](#)
- ✓ [Skriv en børnebog](#)
- ✓ [Identitet - tematisk læsning](#)
- ✓ [Visuel præsentation og instruktionsvideo](#)
- ✓ [Jagthytten](#) - et tværfagligt projekt
- ✓ [Madspild](#) - et tværfagligt projekt
- ✓ [Unge økonomi](#) - et tværfagligt miniprojekt

2. Faglige mål og fagligt indhold

De faglige mål for dansk i erhvervsuddannelsen har med den nye grundfagsbekendtgørelse ændret karakter.

Hvor der tidligere mest var fokus på elevens handlekompetencer, dvs. elevens evne til at handle i specifikke kontekster, er der nu fokus på at elevens viden, færdigheder og kompetencer, som udgør det samlede læringsudbytte,

Eleven skal således opnå viden og træne færdigheder i erhvervsuddannelsen for at opnå kompetence til at handle hensigtsmæssigt i konkrete situationer i erhverv, uddannelse, samfund og dagligdag.

Til inspiration

En arbejdsgruppe bestående af dansklærere har udfoldet disse nøglebegreber i et arbejdsrapport: [”Generelt om viden, færdigheder og kompetencer”](#).

2.1. Faglige mål

Fagmålene er opdelt i de fire kompetenceområder: Kommunikation, læsning, fortolkning og fremstilling.

Kommunikation

<i>Kommunikative strategier</i>	Elevers viden om strategier og færdighed i at anvende denne viden hensigtsmæssigt og kompetent i forhold til formål og situation.
<i>Hensigtsmæssig kommunikation</i>	Elevers viden om kommunikation og færdigheder i at kommunikere, samt elevens kompetence til at anvende viden og færdigheder hensigtsmæssigt og kompetent i en konkret kommunikationssituation.
<i>It og multimodale medier</i>	Elevers viden om it og om multimodale medier, dvs. medier, der anvender forskellige måder at repræsentere indhold på, f.eks. gennem lyd, billede, grafer, film, gestik, mimik, tingssprog, og elevens færdighed i at anvende denne viden.
<i>Virksomhedens interne og</i>	Elevers viden om det, der kendetegner intern og ekstern kommunikation og færdighed i at kunne skelne herimellem, samt kompetence til at

<i>eksterne kommunikation</i>	anvende viden og færdigheder til at tilpasse kommunikationen til formålet.
<i>Sproglige normer i forskellige sammenhænge</i>	Elevens kendskab til og viden om sproglige normer og den måde, der er bundet til forskellige kontekster. På niveau D og C skal eleven kunne anvende viden til at forklare disse sproglige normer.

Læsning

<i>Læsning med forståelse</i>	Eleven skal have færdighed i at læse og forstå forskellige teksttyper.
<i>Forskellige teksttyper</i>	Eleven skal have viden om, hvad der kendetegner forskellige teksttyper.
<i>Læseformål</i>	Eleven skal kunne identificere formålet med at læse en tekst.
<i>Læsestrategier</i>	Eleven skal have viden om forskellige læsestrategier.
<i>Kompetent læsning</i>	Eleven skal anvende sin viden om strategier til at vælge en relevant læsestrategi. Eleven skal anvende sin færdighed i at læse, sin viden om teksttyper og eleven skal kunne se formålet med at læse en tekst i en konkret sammenhæng.
<i>Informationssøgning</i>	Eleven skal kunne søge informationer målrettet og behandle informationer kritisk.
<i>Faglig læsning</i>	Eleven skal kunne anvende sin viden om fagsprog, læseformål og teksttyper til at forberede sig til at læse (förlæsning) og til at læse fagtekster om uddannelse og erhverv.

Fortolkning

<i>Kultur, sprog, erhverv og uddannelse</i>	Eleven skal have viden om og forholde sig til disse områder gennem læsning af forskellige tekster.
<i>Læsning, analyse og diskussion</i>	Eleven skal have færdighed i at læse, undersøge og diskutere tekster om kultur, sprog, erhverv og uddannelse (samt niveau C: historie) fra erhverv, uddannelse, samfund og dagligdag.
<i>Vurdering og stillingtagen</i>	Eleven skal kunne vurdere og tage stilling til læste tekster på baggrund af analyse.
<i>Tolkning og refleksion</i>	Eleven skal kunne uddrage det relevante og reflektere over de læste tekster (niveau D og C).
<i>Perspektivering</i>	Eleven skal kunne perspektivere en tekst på baggrund af analysen (niveau C).

Fremstilling

<i>Skrivestrategier</i>	Eleven skal have viden om og færdighed i at anvende forskellige skrivestrategier.
<i>Sprog og stil</i>	Eleven skal have viden om hensigtsmæssig og korrekt sprogbrug og om færdighed i at foretage sproglige valg i forhold til teksttype og situation.
<i>Valg af medier, virkemidler og repræsentationsformer</i>	Eleven skal kunne vælge medier og virkemidler (repræsentationsformer) hensigtsmæssigt i forhold til teksttyper og situation.
<i>Tekster og teksttyper</i>	Eleven skal have viden om tekster og teksttyper, der er relevante i erhverv, uddannelse, samfund og dagligdag
<i>Fremstillingsprocessen</i>	Eleven skal have færdighed i at planlægge og fremstille skriftlige og mundtlige tekster, og i at anvende relevante teksttyper i forhold til kommunikationssituationer i erhverv, uddannelse, samfund og dagligdag
<i>Skriveformål</i>	Eleven skal kunne identificere skriveformålet i en skriftlig kommunikationssituation.
<i>Modtagerrettet kommunikation</i>	Eleven skal have viden om kommunikation og kunne tilrettelægge kommunikation i forhold til hensigt og modtager.
<i>Dialog om tekster</i>	Eleven skal kunne gå i konstruktiv dialog om egne og andre tekster.
<i>Repræsentationsformer</i>	Eleven skal have viden om forskellige repræsentationsformer, færdighed i at anvende dem og kompetence til at anvende dem hensigtsmæssigt i forhold til en specifik situation og et specifikt formål.

Hvad vil det betyde for din undervisning, at målene er blevet ændret fra kompetencemål til mål om viden, færdigheder og kompetencer, som beskriver det samlede læringsudbytte?

Vil du kunne forklare målene for dine elever, dine kolleger eller din leder?

Eksempler fra praksis

Find inspiration i en række eksempler, som gengiver, hvordan de faglige mål kan omsættes til undervisning:

- ✓ [Analysestrategi til læsning af fiktionstekster](#)
- ✓ [Ansøgning og cv](#)
- ✓ [Forskellen mellem objektiv og subjektiv](#) – en Padlet-opgave
- ✓ [Et eventyrforløb](#) i danskundervisningen på GF rettet mod PAU
- ✓ [Skriv en børnebog](#) – et undervisningsforløb på grundforløbet rettet mod PAU
- ✓ [Identitet - tematisk læsning](#)
- ✓ [Visuel præsentation og instruktionsvideo](#)
- ✓ [Jagthyttten](#) - et tværfagligt projekt
- ✓ [Madspild](#) - et tværfagligt projekt

- ✓ [Unge økonomi](#) - et tværfagligt projekt
- ✓ [Vurdering af hjemmesider](#)

2.2. Kerne stof

Til fagets kerne stof hører sprog, faglitteratur og skønlitteratur, herunder også digitale multimodale medier. Stofområderne indgår i et tæt samspil i undervisningen.

Det sproglige stofområde omfatter en sproganalytisk tilgang til skriftlige og talte, trykte og digitale tekster.

Det faglitterære stofområde omfatter uddannelsens fagtekster og andre relevante erhvervsmæssige og erhvervsfaglige tekster.

Det skønlitterære stofområde omfatter skønlitterære tekster.

Det mediemæssige stofområde omfatter en medianalytisk tilgang til tekster, herunder multimodale, i trykte såvel som i digitale medier.

I fagets kerne stof indgår:

Danskfaglige begreber, modeller og metoder

Teksttyper og medier, det udvidede tekstbegreb

Sproglære, herunder:

- Sprogrigtighed, grammatik og retstavning
- Mundtlig og skriftlig sprogbrug

Kommunikation, herunder:

- Visuel og multimodal kommunikation
- Kommunikative strategier

Mundtlig, skriftlig, visuel og multimodal fremstilling

2.2.1 Kerne stof i kommunikation kan omhandle

- a) Virksomheders interne og eksterne kommunikation
- b) Kommunikative strategier:
 - kommunikationsmodeller
 - formel og uformel kommunikation
 - skriftlig kommunikation
 - mundtlig kommunikation
- c) Hensigtsmæssig kommunikation
- d) It og multimodale medier
 - Sproglige normer i forskellige sammenhænge
 - Sprogbrug og sprogrigtighed

Eleverne arbejder med relevante talte, skrevne og multimodale tekster fra uddannelse, erhverv eller dagligdag, der sætter fokus på de fem kompetencer, som kan opdeles i de primære kompetencer: tale, lytte og se, og de sekundære: læse og skrive.

Sprogbrug og kommunikation

Med udgangspunkt i konkrete teksteksempler arbejder eleverne med regler og normer for sprog og kommunikation.

Du kan vælge eksempler på sprogbrug og kommunikation i samspil med erhvervsfagene i grundforløbets 1. del. Såfremt faget gennemføres i grundforløbet 2. del, kan du vælge eksempler i samspil med elevens uddannelsesspecifikke fag.

Ved at lade eleverne selv udarbejde relevante tekster, øger du elevernes sproglige og kommunikative kompetence. Endvidere kan du lade dem forholde sig til hinandens tekster, således at de fx reflekterer over valg af sprog i en given kommunikationssituation.

Multimodale tekster og repræsentationsformer

I en multimodal undervisning indgår forskellige medier, værktøjer og multimodale metoder til at formidle det faglige stof. Eleverne læser, ser, hører og arbejder med at forstå multimodale læremidler, hvor der indgår billede, film, tekst, grafik og andre repræsentationsformer i et samspil. Arbejdet med at afkode multimodale tekster kan danne grundlag for, at eleven selv fremstiller egne multimodale tekster, der fungerer hensigtsmæssigt fra en kommunikativ synsvinkel.

2.2.2 Kernestof i læsning kan omhandle

- Læsning med forståelse
- Forskellige teksttyper
- Læseformål
- Læsestrategier
- Kompetent læsning
- Informationssøgning
- Faglig læsning

Arbejde med læsning foregår integreret i undervisningen i dansk og i samspillet med erhvervsuddannelsens andre fag.

Læsetræning

I undervisningen træner eleven i at bestemme formål med at læse, i at læse og at anvende læsestrategierne før, under og efter læsning. Læsning foregår også i forhold til teksttype og identifikation af læsestier ind i teksten.

Eleven træner og styrker sine læsefærdigheder ved at læse forskellige tekster og teksttyper med brug af forskellige læsestrategier. Læreprocessen understøttes af, at du giver eleven løbende feedback på læsefærdigheder og -strategier.

Eleven træner læsefærdigheder ved at læse og anvende læsestrategier på de fagtekster der indgår i erhvervsuddannelsen, i erhverve eller dagligdagen.

Læsestrategier

I arbejdet med at læse tekster kan eleven anvende:

Før-læsestrategier, f.eks. ved at bestemme læseformål og teksttype, ved at skimme/scanne

- for tekstens sværhedsgrad og hyppigt anvendte ord og udtryk, og give et kvalificeret gæt på tekstens indhold og budskab ud fra billeder og overskrifter, indledning og afslutning, når det drejer sig om sagprosa
- for informationer om personer, miljø, indhold og handling, når det drejer sig om fiktion,
- samt transfer af egen forhåndsviden og forforståelse forhold til tekstens emne.

Under-læsestrategier i form af hurtiglæsning (punktlæsning, anvendelse af læsekort, skimning og overblikslæsning), intensiv læsning (indlæringslæsning, nærlæsning, kritisk læsning og kreativ læsning, brug af notatark, par- eller fælleslæsning) og oplevelseslæsning.

Efter-læsestrategier for at bearbejde og huske det læste, f.eks. ved at udarbejde mindmap eller resumé/referat af teksten, redegøre for de væsentlige synspunkter og holdninger, udarbejde spørgsmål og problemstillinger i forhold til teksten, omskrive til et andet medie og /eller målgruppe.

2.2.3 Kernestof i fortolkning kan omhandle

- Tekster om kultur, sprog, erhverv og uddannelse
- Læsning, analyse og diskussion
- Tolkning og refleksion
- Vurdering og stillingtagen
- Perspektivering

Analyse af tekster

Ud fra relevante strategier skal eleven iagttage, beskrive, analysere, fortolke, vurdere og perspektivere. Elevens faglige forudsætninger og niveau er med til at bestemme, hvor selvstændigt eleven skal vælge metode, og hvor dybtgående og omfattede analysen skal være. Eleven skal både have succes med at mestre metoden og samtidig opleve, at opgaven er udfordrende.

At opleve tekster

I valg af analysestrategi bør der altid tages udgangspunkt i elevens oplevelse og undren, når eleven læser teksten første gang. Herefter kan analysen bekræfte eller afkræfte elevens første oplevelse af teksten. Eleven kan stille ”undre” spørgsmål til teksten og besvarer dem ved at undersøge teksten. Analysen er dermed med til at uddybe og udvide elevens første forståelse og oplevelse.

Eleven skal opleve og møde tekster fra de seneste 10-15 år. Men der kan også forekomme ældre tekster, når de er relevante i forhold til de sammenhænge faget indgår i. Hvis erhvervsfagets eller en virksomheds traditioner, historie og udvikling indgår som undertema i en fagretning, vil det være relevant at vælge tekster, som kan belyse dette, som et undertema.

Tekstarbejde og fremstilling

Elevens arbejde med at fremstille sine egne mundtlige, skriftlige og multimodale tekster understøtter målet med at kunne analysere andres og professionelle tekster. Gennem det at producere selv lærer eleven at evaluere egne og andres tekster..

Teksttyper

Fagtekster kan omfatte virksomhedens eksterne og interne kommunikation, samt massekommunikative tekster, der dækker over trykte såvel som digitale medier, herunder tekster fra sociale medier, aviser, radio, tv, film, websites og interaktive medier.

Medier, sprog og genreglidning

Analyse af mediers og sprogets rolle og funktion som middel til kommunikation spiller en central rolle i faget. Det gælder både når det drejer sig om fiktion (forfatter → tekst → læser) og om sagprosa (afsender → meddelelse → modtager).

Følgende indgår i tekstarbejdet: Genreglidning, hvor temaer bliver behandlet i forskellige teksttyper og hvor genrene glider sammen, Cross Over og Intertekstualitet, hvor temaer bliver behandlet i forskellige teksttyper, hvor genrer glider sammen og hvor tekster refererer og taler til hinanden, så der opstår ny betydning.

I undervisningen kan du evt. bygge videre på, at eleverne er aktive brugere af multimodale medier, herunder sociale medier, hvor grænsen mellem teksttyper udviskes. Det er derfor vigtigt at undervisningen skærper analysen af og bevidstheden om de sproglige, auditive og visuelle virkemidler i disse medier.

2.2.4 Kernestof i fremstilling kan omhandle

- Skrivestrategier
- Sprog og stil
- Valg af medier, virkemidler og repræsentationsformer
- Tekster og teksttyper
- Fremstillingsprocessen
- Skriveformål
- Modtagerrettet kommunikation
- Dialog om tekster

Mundtlig, skriftlig og multimodal fremstilling

I undervisningen kan du udfordre eleven i forhold til at anvende sprog og virkemidler bevidst, målrettet, varieret og tilpasset til formålet. Når eleven arbejder med mundtlig og skriftlig fremstilling, bidrager det til at øge elevens ordforråd, begrebsverden og bevidsthed om perspektivet i at anvende forskellige repræsentationsformer til at formidle information, viden og holdninger.

Undervisningen tilrettelægges, således at fagets skriftlige og mundtlige dimension arbejder sammen og understøtter en videre udvikling af kompetencerne se, lytte, tale, samtale, læse og skrive.

Skriftlig fremstilling styrker eleven i at udtrykke sig sprogrigtigt ud fra skriveformål og inden for rammerne af forskellige teksttypers former og muligheder. Arbejdet med den skriftlige side er beskrevet under afsnittet om dokumentation nedenfor.

I din undervisning skal indgå faglig skrivning og formidling inden for den fagretning og uddannelse, som eleven har valgt. Eleven arbejder med skrivestrategier, sprogrigtighed, grammatik og retstavning.

Skrivning og skrivestrategier

Når du arbejder med at styrke elevernes skrivefærdigheder, lægges vægt på:

Førskrivestrategier, f.eks. brainstorming, systematisk idéskabelse gennem arbejde med mindmap eller andre kreative teknikker, elev-elev eller elev-lærer vejledning (f.eks. åbne spørgsmål til den skrivende), indsamling, organisering og strukturering af stof, transfer af viden, analyse af kommunikationssituation og –formål, mv.

Skrivestrategier, f.eks. processkrivning, tænkeskrivning, formidlingskrivning

Efterbehandlingsstrategier, f.eks. kritisk læsning af egne og andres tekster, gensidig respons, redigering og gennemskrivning af egne og andres tekster, arbejde med struktur, form og indhold, korrekturlæsning af egne og andres tekster, mv.

At anvende it, f.eks. mind map-programmer, tekstbehandlingsprogrammer, informationssøgning, rettefunktioner, hjemmeside, blog mv.

Mundtlig fremstilling

Eleven kan træne mundtlig fremstilling gennem bevidst brug af talesproget, hensigtsmæssigt og modtagerrettet kommunikation og ved at kunne lytte aktivt og stille spørgsmål under en samtale.

Mundtlig fremstilling omfatter elevens færdighed i at anvende talesproget på en hensigtsmæssig måde i forhold til hensigt og modtager. Eleven arbejder med lytte-, tale- og samtalestrategier, det vil sige elevens evne til at lytte, samtale og at fremlægge mundtligt.

Præsentationsstrategier (tale)

Der arbejdes med

Før-præsentationsstrategier, f.eks. brainstorming, systematisk idéskabelse, mindmapping, spørgsmålstyper, vejledning (åbne spørgsmål), indsamling af information, organisering og strukturering af stof, transfer af viden, analyse af kommunikationssituation og -formål, valg af verbale og nonverbale virkemidler og præsentationsteknikker, arbejde med kropssprog, udtale og mimik, mv.

Præsentationsstrategier, f.eks. at udarbejde manuskript, noter, præsentationsmaterialer med stikord, billeder, grafer, talekort med stikord mv.

Efter-præsentationsstrategier, f.eks. evaluering af anvendelse af præsentationsteknikker, verbale og nonverbale virkemidler i forhold til kommunikationssituation og –formål, mv.

At anvende it, f.eks. mind-map-programmer, præsentationsprogrammer, tekstbehandlingsprogrammer, programmer til at udarbejde hjemmeside, billedredigeringsprogrammer mv.

Samtale- og mødestrategier (tale/lytte)

Der arbejdes med

Før-samtalestrategier, f.eks. opstilling af dagsorden, opstilling af mål for samtalen eller møde, notering af væsentlige diskussionspunkter, mv.

Samtalestrategier, f.eks. aktiv lytning, spørgsmålstyper (f.eks. afklarende), transfer af viden, analyse af samtalsituation, -formål, -deltagerforudsætninger og -emne, strukturering af samtale gennem anvendelse af ordstyrer, notering af synspunkter, notatteknik, herunder mindmapteknik.

Efterbehandling af samtaler eller møder, f.eks. referat af samtalen, redegørelse for væsentlige synspunkter, redegørelse for beslutninger, truffet under samtalen mv.

At anvende it, f.eks. mind-map-programmer, præsentationsprogrammer, tekstbehandlingsprogrammer mv.

Eksempler fra praksis

Find inspiration i en række eksempler, som gengiver, hvordan undervisere har inddraget kernestof:

- ✓ [Analysestrategi til læsning af fiktionstekster](#)
- ✓ [Ansøgning og cv](#)
- ✓ [Forskellen mellem objektiv og subjektiv](#) – en Padlet-opgave
- ✓ [Et eventyrforløb](#) i danskundervisningen på GF rettet mod PAU
- ✓ [Skriv en børnebog](#) – et undervisningsforløb på grundforløbet rettet mod PAU
- ✓ [Identitet - tematisk læsning](#)
- ✓ [Visuel præsentation og instruktionsvideo](#)
- ✓ [Jagthytten](#) - et tværfagligt projekt
- ✓ [Madspild](#) - et tværfagligt projekt
- ✓ [Unge økonomi](#) - et tværfagligt projekt
- ✓ [Vurdering af hjemmesider](#)

2.3 Supplerende stof

Supplerende stof kan være nødvendigt eller naturligt at inddrage. Det vil oftest være stof, der ligger i grænsefladerne til andre fag og fagområder. For at kunne forstå, analysere eller perspektivere en tekst kan det være nødvendigt, at eleven sætter sig ind i sekundær litteratur eller læser baggrundstof. Det kan være fagtekster, der ikke indgår som grundlag for en analyse, men som eleven læser for at kunne udarbejde en mundtlig fremstilling. Det kan også være tekster om virksomhedsorganisation, virksomhedskultur, fagtradition, faglig metode, etik, teknik, handel, økonomi, kultur, historie, psykologi, sociologi mm.

Det supplerende stof bidrager til at eleven kan analysere eller fortolke en tekst, eller det kan være grundlag for en fremstillingsopgave.

Det supplerende stof kan især hentes fra erhvervsfag, uddannelsesrettede fag og erhvervsuddannelse. Det peger dermed frem mod elevens uddannelse og videre uddannelse. Typisk vil eleven have indflydelse på, hvad der udvælges.

Hvad er danskfagets kernestof? Og hvad er det supplerende stof?

Hvad kan faget særligt bidrage med i en helhedsorienteret undervisning, hvor andre fag også indgår?

Eksempler fra praksis

Her kan du finde eksempler om supplerende stof:

- ✓ [Et eventyrforløb i danskundervisningen på GF rettet mod PAU](#)
- ✓ [Visuel præsentation og instruktionsvideo](#)
- ✓ [Jagthytten](#) - et tværfagligt projekt
- ✓ [Madspild](#) - et tværfagligt projekt

3. Tilrettelæggelse

Tilrettelæggelsen af undervisningen i dansk tager udgangspunkt i fagets mål og på hvilken måde faget praksisorienteret kan indgå i en helhedsorienteret og tværfaglig undervisning, eller som korte danskfaglige kurser.

Elevernes forudsætninger og faglige niveau (F, E, D eller C) er med til at bestemme, hvordan du tilrettelægger undervisningen. Vær opmærksom på, hvor eleven befinder sig i forhold til faget.

Elevens niveau

Dansk er med erhvervsuddannelsesreformen i 2015 blevet obligatorisk fag i grundforløbets 1. del i alle erhvervsuddannelser. Elever, der påbegynder grundforløbets 1. del efter grundskolens 9. klasse, afslutter faget på E-niveau. Elever, der påbegynder grundforløbets 1. del efter 10. klasse og med en 10. klasses eksamen, afslutter faget på niveau C.

Elever, der har valgt eux-modellen, skal ved start på grundforløbets 2. del have afsluttet danskfaget på C-niveau. Hvis disse elever ikke har opnået C-niveauet, kan de således være henvist til at gennemføre dansk på niveau C på VUC eller i åben uddannelse. det kan være enten inden eleven begynder på grundforløbet 2. del eller sideløbende med grundforløbet 2. del.

Elevens forudsætninger og uddannelsesretning

Elevernes forudsætninger - faglige, personlige og aldersmæssige - indvirker på, hvordan du vægter mål, vælger indhold og differentierer undervisningen. Elever i ungesporet har formodentlig andre forudsætninger end elever i voksensporet.

Elevens valg af fagretning og uddannelse skal afspejle, hvordan du toner, vælger og vægter mål, indhold og stofområder.

Danskfaget i en helhedsorienteret og tværfaglig undervisning

Danskfaget indgår i samspil med andre de fag i erhvervsuddannelsen. Skolerne udbyder forskellige fagretninger i grundforløbets 1. del, hvori dansk indgår. I en helhedsorienteret tværfaglig undervisning,

hvor i danskfagets læringsmål indgår sammen med læringsmål fra andre fag, bør eleven opleve arbejdet med fagets mål som et meningsfyldt samspil med mål fra andre fag.

Når du underviser i dansk bliver det din opgave, at sikre at danskfagets læringsmål indgår på en meningsfuld måde sammen med mål fra de andre fag. Du skal sikre, at eleverne er bevidste om de danskfaglige læringsmål og den danskfaglige viden, færdigheder og kompetencer, som de bringer i spil, når de løser opgaver i en tværfaglig helhedsorienteret læringsproces.

Du kan bringe kernestoffet i spil gennem en vifte af varierede opgaver, i korte danskfaglige kursusforløb eller knyttet op på den helhedsorienterede undervisning.

Til inspiration

Se film om [helhedsorientering og tværfaglighed](#) hvor Vibe Aarkrog, UVM, kort fortæller og giver eksempler på helhedsorienteret og tværfaglig undervisning.

Faserne i et undervisningsforløb kan forme sig på følgende måde:

Faser i et undervisningsforløb	
Elevens forforståelse	<p>Som opstart præsenterer du formål og konkrete mål for det, som eleverne skal lære.</p> <ol style="list-style-type: none">1. I målene indgår de kriterier for målopfyldelse, som eleverne skal måle sig selv på undervejs, og som du vil bruge som grundlag for den afsluttende evaluering af elevernes arbejde med forløbet.2. Før du begynder dit forløb, bør du knytte det an til en meningsfyldt helhed, som eleverne kender. Du kan evt. benytte flipped learning, se evt. filmeksempel, hvor du allerede før undervisningens gennemførelse lader eleverne få en forforståelse ved at se på det faglige emne, f.eks. en video om at anvende kommunikationsmodeller i dansk. Du kan f.eks. finde forskellige modeller på youtube.com.3. Du og teamet differentierer målene ud fra elevforudsætninger. Alle elever skal have mulighed for at hægte sig på de mål, du/ I har fastsat. I skal løbende hjælpe eleverne med at måle deres progression ud fra egne mål og forudsætninger frem for at skele til, hvad andre kan.4. Du tjekker med eleverne, at de har forstået målene og undersøger, om de kan arbejde ud fra dem, eller om de evt. skal justeres.5. Du og teamet præsenterer den måde, I har organiseret undervisningen på. Det kan være samarbejdsformer: om eleverne skal arbejde individuelt eller i grupper, hvilken funktion samarbejdsformen har i forhold til elevernes læring, og hvilke roller og funktioner gruppedeltagerne har i forhold til hinanden. Har I valgt individuelt arbejde, eller par arbejde begrundes du/I det ligeledes, f.eks. ud fra hensyn til at eleven skal arbejde med selvstændighed eller med ansvar for en sammenhængende proces.
Arbejdsfasen	<p>Eleverne arbejder og samarbejder med fokus på at opfylde læringsmålene.</p> <ol style="list-style-type: none">1. Du/I giver løbende feedback på processen, herunder elevens strategier til at løse

	<p>opgaven. Du stiller spørgsmål og giver hints, der kan hjælpe læringsprocessen på vej. Elevernes motivation hjælper du på vej, ved at du er til stede med opmærksomhed, spørgsmål og interesse for deres opgaveløsning, når der er brug for det.</p> <p>2. Du/I træner eleverne i at bruge hinandens ressourcer og i at give hinanden faglig feedback (kollaborativ læring). Eleverne kan undervejs have vanskeligheder med at styre efter læringsmålene. Hvis de forsøger at skyde genvej ved at spørge dig eller Google for at få en hurtig løsning på opgaven, hjælper du dem tilbage på sporet ved at henvise til læringsmålene. Det færdige produkt dokumenterer målopfyldelse - men kun hvis det er blevet til ved at eleverne også mestrer processen.</p>
Afslutning og evaluering	<p>Du evaluerer sammen med eleverne</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Du/teamet evaluerer sammen med eleverne processen og det færdige produkt i forhold til de fagmål og læringsmål, der er indgået i undervisningen. 2. . Eleven lægger produktet i sin arbejdsportfolio sammen med en af de opgaver, der skulle løses og en log om målopfyldelse gennem læringsaktiviteten. 3. Du fastsætter nye mål ud fra de mål, der er nået
Til inspiration	<p>Med hensyn til samarbejdsformer kan du hente inspiration fra Cooperative Learning eller Collaborative Learning.</p>

Lette hjemmeopgaver - udfordrende opgaver på skolen

Ved at give eleverne lette opgaver hjemme kan du give dem mulighed for at opnå en forforståelse af de opgaver, de arbejder med på skolen. På skolen stiller du til gengæld mere krævende opgaver, som udfordrer dem til at samarbejde indbyrdes, så de er nødt til at bruge hinanden som ressource for at løse opgaverne.

Tekstarbejde og skriftlig fremstilling

Du integrerer det skriftlige arbejde i arbejdet med kernestoffet, hvor eleverne kan bruge udleverede tekster som model for løsning af skriftlige opgaver. De udleverede tekster anvendes som udgangspunkt og model for arbejdet med den skriftlige dimension

Til inspiration

[Download skabelon til at styre efter læringsmål](#). Skabelonen beskriver de forskellige faser i undervisningsforløb: Fra fastsættelse af formål, læringsmål, differentiering og undervisningsaktiviteter, over gennemførelse med indledende instruktion eller introduktionsfase og arbejdsfase med løbende feedback til eleven, til evaluering af undervisningsforløbet og elevernes læring på grundlag af elevens tegn på at have opfyldt de fastsatte læringsmål.

Når du tilrettelægger: Har du husket?

Fagmålene - hvordan skal du vægte dem og i hvilken rækkefølge skal de indgå? Hvordan skal de hænge sammen i det konkrete undervisningsforløb?

Stofområder og teksttyper - hvordan vægter du dem? Hvordan skal de indgå i konkrete helhedsorienterede undervisningsforløb i elevens uddannelse eller uddannelsesområde?

Samarbejde med andre fag om emner, projekter, fagretninger og lignende: Hvordan skal danskfaget bidrage til projektets eller fagretningens formål og mål? Hvordan kobler danskfagets mål med mål fra andre fag, f.eks. i den faglige dokumentation eller faglige kommunikation?

Det skriftlige arbejde - placering og fordeling?

Differentiering i forhold til elevforudsætninger - i forhold til læringsmål, stof, arbejdsformer, opgaver?

Undervisnings-, samarbejds- og arbejdsformer – har du valgt fordeling af opgaver, cases eller projekter?

Plan for den løbende evaluering og standpunktsbedømmelse?

It - omfang og brug af it i undervisningen?

3.1. Didaktiske principper

Undervisningen i danskfaget er læringsmålstyret. Det betyder, at du omsætter de faglige mål til konkrete læringsmål for undervisningen og tilrettelægger undervisningen ud fra læringsmålene. Du skal tilrettelægge undervisningen ud fra fagets identitet og formål og de overordnede kompetenceområder og fagmål.

Men der er et spring fra fagbilagets abstrakte formuleringer til de specifikke, målbare, opnåelige, relevante og resultatorienterede og tidsafgrænsede læringsmål. Læringsmålene danner grundlag for den undervisning og læring eleverne oplever. Det er skolens opgave at formulere læringsmålene klart og tydeligt for eleverne, så de kan anvende dem som mål for deres egen læringsproces.

Læringsmålene skal være tydelige og målbare for eleverne, og de skal kunne bruge dem til at måle og forstå, om de har opfyldt målene for undervisningen. Særligt i en helhedsorienteret og tværfaglig undervisning, skal eleverne kunne identificere hvert fags fagmål.

Selvstændighed, ansvar og succes med at lære

Eleverne skal gennem din undervisning opleve stigende selvstændighed, ansvar, faglig mestring og succes med at lære. Forudsætningen herfor er, at du tager udgangspunkt i deres forudsætninger for at lære og vælger stof med stigende sværhedsgrad for at udfordre eleven på lige netop det niveau, eleven har brug for, og hvor eleven samtidigt kan lykkes med opgaverne.

Dansk og grundforløbets 1. del samt eux

Grundforløb 1 skal således udgøre en meningsfuld del af en helhed af læringsmål, der spiller sammen med læringsmålene fra andre erhvervsfag 2 og 3.

De elever, der vælger eux-forløb, afslutter grundforløbet på niveau C efter grundfagsbekendtgørelsen og fortsætter på det gymnasiale niveau A. Du tager pejling på det gymnasiale niveau A, når du udvælger stof til din undervisning af disse elever.

At udfordre fagligt

Elevens faglige og personlige forudsætninger, viden og baggrund for at lære har afgørende betydning, når du tilrettelægger din undervisning. Du skal differentiere din undervisning i forhold til hver enkelt elevs niveau. Din undervisning skal invitere eleven indenfor i læringsrummet og åbne mulighed for, at eleven sætter egne mål, oplever mestring og faglig succes ud fra egne forudsætninger. Eleven bør samtidig udvikle egne strategier for at lære. Eleven lærer individuelt på egne præmisser, men indgår i et fælles læringsrum.

Til inspiration

Lær mere om SMARTe læringsmål [i en engelsksproget film](#) om SMART (specific, measurable, attainable, relevant, timebound) og læringsmål (learning objectives). Filmen viser, hvordan læringsmål kan formuleres, så eleverne kan bruge dem, når de skal målsætte deres læringsaktiviteter. Det fremgår også, hvornår og hvordan læringsmål er i fare for at blive løse, flydende og abstrakte. Filmen er ikke et udtryk for en ministeriel afgrænsning af skolens arbejde

Du bør tilrettelægge undervisningen med gradvis progression ud fra elevens forudsætninger for at lære Gennemsigtige kriterier for målopfyldelse skal kunne danne grundlag for elevens progression.

- Progression i forhold til læringsmål handler om
- Elevens viden: at have grundlæggende kendskab eller avanceret viden
- Elevens færdigheder: at have grundlæggende, rutinerede eller avancerede færdigheder,
- Elevens kompetencer: at kunne anvende færdigheder kompetent i konkrete kontekster
- Elevens refleksion og innovation: at kunne reflektere og udvikle nye metoder på grundlag af viden, færdigheder og kompetencer.

At eleven forstår processer og sammenhænge betyder, at eleven kan overføre og anvende dem i nye ukendte situationer.

Eksempler fra praksis

Her kan du finde eksempler om didaktiske principper:

- ✓ [Forskellen mellem objektiv og subjektiv](#) – en Padlet-opgave
- ✓ [Et eventyrforløb](#) i danskundervisningen på GF rettet mod PAU
- ✓ [Skriv en børnebog](#) – et undervisningsforløb på grundforløbet rettet mod PAU
- ✓ [Analysestrategi til læsning af fiktionstekster](#)
- ✓ [Visuel præsentation og instruktionsvideo](#)
- ✓ [Jagthytten](#) - et tværfagligt projekt
- ✓ [Madspild](#) - et tværfagligt projekt
- ✓ [Unge økonomi](#) - et tværfagligt projekt
- ✓ [Vurdering af hjemmesider](#)

3.2 Arbejdsformer

I dit katalog af arbejds- og samarbejdsformer kan indgå klasseundervisning, oplæg, casearbejde, projektarbejde, individuelt arbejde, par arbejde, gruppearbejde, skriftligt arbejde, samt mundtlige diskussioner og fremlæggelse.

Du bør løbende evaluere og justere arbejdsformerne i forhold til deres effekt på elevernes læringsudbytte. Ved valg af arbejdsformer kan følgende kriterier indgå:

- at eleverne er medskabere af undervisningen
- at eleverne deltager aktivt i undervisningen
- at eleverne tager ansvar for at deltage i undervisningen
- at elevernes udvikler sig fagligt

Eksempler fra praksis

Her kan du finde eksempler om arbejdsformer:

- ✓ [Skriv en børnebog](#) – et undervisningsforløb på grundforløbet rettet mod PAU
- ✓ [Analysestrategi til læsning af fiktionstekster](#)
- ✓ [Visuel præsentation og instruktionsvideo](#)
- ✓ [Jagthytten](#) - et tværfagligt projekt
- ✓ [Madspild](#) - et tværfagligt projekt
- ✓ [Unges økonomi](#) - et tværfagligt projekt
- ✓ [Vurdering af hjemmesider](#)

3.3 It

Brugen af it er mangfoldig. Der kan blandt andet være tale om it indgår som

- mindmap-programmer til at få ideer
- tekstbehandlingsprogrammer til både tekster og skriftligt arbejde
- informationssøgning når der arbejdes med emner, projekter og rapporter
- kommunikation med andre via e-mail, blogs, sociale medier og nyhedsgrupper
- præsentationsprogrammer ,multimodalt med tekst, film, billeder, grafer, lyd, mimik, gestik
- hjemmesider som genstand for tekstarbejde, medieanalyse, tekstanalyse mv.
- analyse af virksomhedens eksterne og interne kommunikation

Arbejdet med at anvende it knyttes sammen med undervisningen i kommunikative strategier.

Eleverne anvender it til at fremstille tekster. Eleverne anvender tekstbehandlingsprogrammer til skriftlig fremstilling, præsentationsprogrammer til at understøtte mundtlig fremlæggelse, mind-map-programmer til at få ideer og bearbejde dem, e-mail og sociale medier til interaktiv kommunikation, netbaserede platforme til samarbejde om projekter, multimodale medier til at anskue og præsentere et emne fra forskellige vinkler.

Du træner eleverne i at søge og kritisk vælge velegnede it-løsninger til fremstilling af deres dokumentation.

Du kan således i din undervisning åbne op for, at eleven vælger multimodale løsninger, hvor forskellige repræsentationsformer spiller sammen. Endvidere kan eleverne søge og vælge velegnede it- løsninger til at fremstille faglig dokumentation, hvor også den skriftlige dimension indgår.

Eksempler fra praksis

Her kan du finde eksempler om it i undervisningen:

- ✓ [Medarbejderportræt](#)
- ✓ [Ansøgning og cv](#)
- ✓ [Et eventyrforløb](#)
- ✓ [Skriv en børnebog](#)
- ✓ [Visuel præsentation og instruktionsvideo](#)
- ✓ [Jagthytten](#) - et tværfagligt projekt
- ✓ [Madspild](#) - et tværfagligt projekt
- ✓ [Unge økonomi](#) - et tværfagligt miniprojekt
- ✓ [Vurdering af hjemmesider](#)

3.4 Samspil med andre fag

Du kan med fordel samarbejde med de andre lærere i uddannelsen om at skabe samspil mellem de læringsmål, der indgår i læringsaktiviteterne - både de overordnede fagmål om viden, færdigheder og kompetencer, og de konkrete læringsmål, som er knyttet til undervisningens aktiviteter.

At den enkelte lærers undervisning lykkes, afhænger i høj grad af det gode lærerteams respekt for hver enkelt lærers særlige faglighed.

Modellen fra forsiden af vejledningen viser forenklet fagene i en fagretning, hvor de faglige mål supplerer hinanden. Samtidig bliver fagenes særlige begreber og metoder respekteret og inddraget i en helhed.

Hvordan skal du tilrettelægge undervisningen i faget?

Hvordan kan du understøtte elevernes individuelle læreprocesser?
Hvordan skal de samarbejde?

Hvordan skal du anvende it?

Eksempler fra praksis

Her kan du finde eksempler om samspil med andre fag:

- ✓ [Medarbejderportræt](#)
- ✓ [Analysestrategi til læsning af fiktionstekster](#)
- ✓ [Forskellen mellem objektiv og subjektiv](#) – en Padlet-opgave
- ✓ [Skriv en børnebog](#)
- ✓ [Jagthytten](#) - et tværfagligt projekt
- ✓ [Madspild](#) - et tværfagligt projekt
- ✓ [Unge økonomi](#) - et tværfagligt miniprojekt

4. Dokumentation

Elevernes produkter skal samles i en arbejdsportfolio som danner grundlag for den løbende evaluering og den afsluttende standpunktsbedømmelse. Fra denne portfolio udvælger eleven sin præsentationsportfolio.

Det skal fremgå klart for eleverne, hvordan du vil evaluere deres dokumentation, og hvad de skal gøre for at opfylde målene.

Opgaveløsning

Du tilrettelægger elevens arbejde med opgaverne, så de giver mening for eleven fx ved at være praksisorienteret og hænge sammen med fagets og uddannelsens mål. Eleven kan f.eks. koble arbejdet med en færdig tekst i undervisningen til en cases eller et projekt. Eleverne bruger dermed den færdige tekst som model eller uddrager en opskrift ud fra den. Eleverne undersøger og beskriver f.eks. kommunikationsforhold, komposition, sprog, stil, layout, farve, billedteknik, medie osv. og fremstiller derefter et nyt eksempel på samme teksttype til et andet medie eller til en anden målgruppe. Eleverne opøver derved en færdighed i at overføre metoder og teknikker fra det kendte færdige produkt, til det nye produkt, som eleven selv skal fremstille.

Teksttyper

Elevens dokumentation skal omfatte faglige teksttyper, der er relevante for elevens uddannelse og fremtidige job, samt teksttyper, der er relevante for elevens videre uddannelse og personlige udvikling.

Grundlæggende teksttyper

Til elevens dokumentation hører grundlæggende teksttyper i form af fx resumé, mødereferat, præsentationsmaterialer, stikord og manuskript til præsentation, formulering af tekstanalyse og rapportskrivning.

Forskellige fremstillingsformer.

I elevens dokumentation indgår forskellige fremstillingsformer: skriftlige, mundtlige og multimodale

Den skriftlige dimension

Den skriftlige dimension spiller en central rolle i faget. Den skriftlige dimension kan være selve løsningen, f.eks. en folder, en dagsorden, en kvalitetsrapport, en manual, en annonce mm. Eller den kan være en del af grundlaget for det færdige produkt: et storyboard til en film, en beskrivelse af en idé, en logbog over et projektarbejde, en e-mail til en virksomhed mv.

Den mundtlige dimension

Eleven skal fremlægge og forklare faglige forhold for både fagpersoner og ikke-fagpersoner og skal kunne indgå i dialog om egen og andres dokumentation. fx ud fra en kommunikativ, sproglig, stilistisk og funktionel vinkel. Derudover skal eleven også begrunde sine valg med hensyn til forslag til justeringer.

Multimodale fremstillingsformer

Multimodale fremstillingsformer indeholder forskellige repræsentationsformer f.eks. billede, billedtekst, diagram, foto, film, maleri, symbolske skrifttegn, mundtlig fremstilling, skriftlig fremstilling mv. Eleven skal vælge og kunne bruge repræsentationsformerne mest hensigtsmæssigt i forhold til emne og hensigt.

Et undervisningsforløb med fokus på elevens dokumentation vil ofte være inddelt i tre faser

1. Indledning:	Præsentation af opgave og læringsmål
2. Arbejdsfase:	Elever arbejder med opgaven - du giver feedback på processen
3. Afslutning:	Evaluering af proces, evaluering af produkt

4.1 Procesorienteret dokumentation

Eleven arbejder procesorienteret med at udarbejde dokumentation. I processen indgår f.eks.:

- afklaring af opgaven, problemformulering
- brainstorming om emne og kommunikation, målgruppe, valg af medier, budskab, holdning, hvilke medier, hvilken teksttype
- tænkeskrivning - fokus på afklaring og kreativ proces
- sortering, udvælgelse og strukturering af materiale
- valg af medier og repræsentationsformer til formidling
- processkrivning med vejledning og respons fra samarbejdspartnere (elev/ elev, elev -lærer) med fokus på skriveprocessen
- formidlingskrivning: justering, gennemskrivning og gennemredigering af materiale på grundlag af coaching og respons
- layout
- korrektur med fokus på korrekt sprogbrug, retstavning, tegnsætning og layout
- præsentation af produkt for samarbejdspartnere
- final justering
- aflevering eller anvendelse i større sammenhæng til en præsentation

Hvordan skal eleverne dokumentere deres arbejde med faget?

Hvilke teksttyper skal de arbejde med?

Hvad skal eleverne have med fra undervisningen til prøven, hvis faget bliver udtrykket til eksamen?

Eksempler fra praksis

Her kan du finde eksempler om dokumentation:

- ✓ [Analysestrategi til læsning af fiktionstekster](#)
- ✓ [Ansøgning og cv](#)
- ✓ [Skriv en børnebog](#)
- ✓ [Visuel præsentation og instruktionsvideo](#)
- ✓ [Jagthyttten](#) - et tværfagligt projekt
- ✓ [Madspild](#) - et tværfagligt projekt
- ✓ [Unges økonomi](#) - et tværfagligt miniprojekt
- ✓ [Vurdering af hjemmesider](#)

5. Evaluering

Feedback

Som underviser giver du feedback på elevens proces, vejleder og hjælper på vej. Det kan du gøre ved at fastholde elevens fokus på læringsmålene, pege på muligheder som eleven måske ikke har set, gøre opmærksom på hjælpemidler, som eleven med fordel kan anvende, på strategier, som eleven skal arbejde på at udvikle, på sprogbrug, som skal justeres mv.

Eleverne skal blive så dygtige, som de kan. Det betyder, at du skal tilrettelægge din undervisning ud fra elevernes forudsætninger for at lære, og at du evaluerer gennemført undervisning for at opnå et justeret grundlag for den fortsatte undervisning.

Elevernes feedback på, hvad der giver læring for dem, er dermed et værdifuldt værktøj for dig som underviser.

Effektiv feedback fra elever forudsætter, at du tilrettelægger din undervisning med klare og tydelige mål som eleverne forstår. Dermed kan din evaluering og elevernes feedback sker på samme grundlag.

Løbende formativ evaluering

Når du evaluerer formativt i undervisningen, tager du udgangspunkt i kriterierne for opfyldelse af læringsmål og differentierer i forhold til elevens forudsætninger for at lære.

Læringsmålene for undervisningen udmønter fagets fagmål på en tydelig og konkret måde. Du formulerer målene, så de handler om undervisningens aktiviteter. Du lægger handleplaner sammen med eleven ud fra elevens faglige niveau. Men du har samtidig fokus på at arbejde med elevens viden om og færdigheder i at anvende strategier til at lære.

Planlægningen af den løbende evaluering foregår sammen med eleven. I denne proces indgår svar på følgende spørgsmål:

-
- Hvad er formålet med at evaluere?
 - Hvad skal evalueres?
 - Hvem evaluerer?
 - På hvilke læringsmål, der evalueres?
 - Hvilke kriterier bygger evalueringen på?
 - Hvornår foregår evalueringen?
 - Hvilken form har evalueringen?

Den formative evaluering har som sit første formål at understøtte elevens faglige udvikling og elevens viden om at lære og om at anvende strategier til at lære og opfylde læringsmålene.

Den formative evaluering har som andet formål, at du som underviser får feedback fra eleven i forhold til elevens læringsudbytte.

Arbejdsportfolio

Eleverne opsamler dokumentation i en arbejdsportfolio. Her kan du følge kontinuitet, sammenhæng og progression i elevens arbejde og dermed et samlet overblik over elevens tekster og over den feedback, som du over tid har givet til eleven. Du kan registrere elevens stærke sider og behov for at udvikle sig.

Fra udkast til færdig tekst

Arbejdsportfolioen indeholder alle de tekster, eleven har arbejdet med - fra udkast til den gennemarbejdede opgave. Skriftlige arbejder, der er udformet i samarbejde med andre, opbevares ligeledes i portfolioen med markering af, hvad eleven selv er ansvarlig for.

Formativ og summativ evaluering

Arbejdsportfolioen indgår som grundlag for den løbende formative evaluering og som grundlag for den afsluttende summative standpunktsbedømmelse.

Med mellemrum kan du sammen med eleven se portfolioen igennem for at få overblik over elevens faglige styrker og udviklingsbehov. På grundlag af samtalen, kan du sammen med eleven lægge en handlingsplan for elevens arbejde med faget. Samtalen kan også træne eleven i at forholde sig analytisk og konstruktivt til egne tekster og læring

Dialog med andre elever

Portfolioen kan også bruges til, at elever går i dialog om hinandens tekster - giver respons med forslag til forbedringer af produkt og proces ved fremstilling, eller vejleder gennem hv-spørgsmål, der åbner for, at eleverne udvikler egne handlingsplaner på baggrund af samtalen.

Papir eller digital

Portfolioen kan være i papirversion eller i digitalt format eller begge dele. Det er elevens ansvar at vedligeholde arbejdsportfolioen, men du skal jævnligt gøre eleven opmærksom på dette ansvar.

Når elever arbejder sammen, kan de dele deres dokumenter og arbejdsprodukter digitalt. De kan evt. gøre det på skolens intranet. Eller de kan anvende nogle af de gratis tjenester, der er til rådighed, f.eks. One Drive, Google Drive, Google Site, Google Blog. Fordelen ved at oprette fælles dokumenter vil bl.a. være, at eleverne kan samarbejde om fælles opgaver, cases og projekter og kommentere og give faglig feedback på det de selv og andre producerer.

Arbejdet med arbejdsportfolioen

Arbejdet med portfolioen til løbende formativ evaluering foregår i fem faser:

1. Eleven samler egne og fælles (udarbejdet med andre) tekster, samt feedback fra læreren
2. Du gennemgår elevens portfolio med henblik på en individuel handleplan for eleven og fokuspunkter for, hvordan eleven skal arbejde med faget
3. Du udarbejder feedback til eleven på den samlede portfolio
4. Du gennemgår portfolioen og din skitse til handleplan med eleven for at sætte klare mål for elevens arbejde med faget, med strategier til at løse opgaver. De klare mål bliver afstemt i forhold til elevens forudsætninger og i forhold til mål om viden, færdigheder og kompetencer på niveauet
5. Du følger op og giver løbende feedback på elevens arbejde med udgangspunkt i handleplanen.

Præsentationsportfolio

Elevens arbejdsportfolio med alle elevens tekster bruges, når eleven skal udvælge tekster til sin præsentationsportfolio, som eleven skal bruge som eksaminationsgrundlag ved den afsluttende prøve i faget. **Dette gælder dog ikke ved den merkantile caseeksamen jf. § 9 i grundfagsbekendtgørelsen.**

Eleven udvælger i samråd med dig tekster fra sin arbejdsportfolio til en præsentationsportfolio, som danner grundlag for de prøver, der er beskrevet i fagbilaget i grundfagsbekendtgørelsen. Præsentationsportfolioen indeholder således de tekster, som eleven vælger at præsentere ved den afsluttende prøve. Det er elevens ansvar at medbringe præsentationsportfolioen til eksamen. Eleven skal mindes om dette ansvar. Skolen kan evt. vælge at lade eleverne lægge præsentationsportfolioen i en mappe på skolen intranet.

Eksempler fra praksis

Her kan du finde eksempler om løbende evaluering:

- ✓ [Et eventyrforløb](#)
- ✓ [Skriv en børnebog](#)
- ✓ [Identitet - tematisk læsning](#)
- ✓ [Visuel præsentation og instruktionsvideo](#)
- ✓ [Jagthytten](#) - et tværfagligt projekt
- ✓ [Madspild](#) - et tværfagligt projekt
- ✓ [Unge økonomi](#) - et tværfagligt miniprojekt
- ✓ [Vurdering af hjemmesider](#)

5.2. Afsluttende standpunktsbedømmelse

Summativ evaluering

Standpunktskarakter giver du, når undervisningen i faget slutter. Du giver den i forhold til, i hvor høj grad eleven opfylder fagets mål om viden, færdigheder og kompetencer på det tidspunkt, hvor du giver karakteren. Du giver standpunktskarakteren på baggrund af en samlet vurdering af elevens præstation og niveau.

Kriterier for målopfyldelse

Eleven skal kende grundlaget for evalueringen. Kriterierne for at opfylde målene skal indgå i din planlægning af undervisningen. De skal være velkendte af eleven fra den løbende evaluering. Kriterierne skal handle om viden, færdigheder og kompetencer i forhold til at løse en arbejdsopgave og tage udgangspunkt i fagets formål og i fagets mål.

En helhedsorienteret undervisning med en høj grad af tværfaglighed stiller særligt store udfordringer til dig i forhold til at formulere kriterier for at opfylde danskfagets mål. Du skal formulere kriterierne skarpt og præcist, så eleven kan identificere dem og arbejde på at opfylde dem, også når de indgår i tværfaglige helhedsorienterede sammenhænge. Klare kriterier er med til at sikre, at du tilgodeser alle fagets mål, når du tilrettelægger undervisningen, og når du evaluerer elevens standpunkt.

Eksempler fra praksis

Her kan du finde eksempler om afsluttende standpunktsbedømmelse:

- ✓ [Identitet - tematisk læsning](#)
- ✓ [Jagthytten](#) - et tværfagligt projekt
- ✓ [Madspild](#) - et tværfagligt projekt
- ✓ [Unges økonomi](#) - et tværfagligt miniprojekt
- ✓ [Vurdering af hjemmesider](#)

5.3 Afsluttende prøve

Skolen afholder prøve efter fagbilagets bestemmelser om valg mellem to prøveformer a) mundtlig prøve på grundlag af en kendt case eller b) mundtlig prøve på grundlag af elevens præsentationsportfolio samt en ukendt opgave. Se nærmere i fagbilaget.

I de merkantile uddannelser afholder skolen caseprøve efter § 9 i grundfagsbekendtgørelsen. Prøven tager udgangspunkt i opgaver, der perspektiverer til en kendt merkantil case, virksomhed, branche eller lignende. Bestemmelserne i § 9 stiller ikke krav om, at eleven har sin præsentationsportfolio med til prøven.

Praksisnær prøve i viden, færdigheder og kompetencer

Ifølge eksamensbestemmelserne udarbejder skolen eksamensopgaver, der:

- a) giver eleven mulighed for at dokumentere fagets viden, færdighed og kompetencer skriftligt, mundtligt og multimodalt
- b) er praksisnære i forhold til at åbne for dokumentation af danskfagets viden, færdigheder og kompetencer ved prøven med kobling til
 - praksis i faget - kendt af eleven fra arbejde med faget
 - praksis i elevens uddannelse - kendt af eleven fra helhedsorienterede undervisningsaktiviteter
 - praksis i virksomhed/branche i elevens målsituation i erhvervslivet - kendt af eleven fra arbejde med brancherettede cases og projekter

En praksisnær prøve får en positiv tilbagevirkning på undervisningens praksisnærhed.

Danskfaget kan blive udtrukket som eksamensfag. Ved prøven skal eleverne være bevidste og vidende om hvilke væsentlige fagmål, der indgår i prøven og hvilke kriterier, de bliver bedømt ud fra.

Skolen vælger de væsentlige mål og krav fra grundfagsbekendtgørelsen, som er grundlag for prøven. Prøven skal vise, om eleverne kan opfylde målene. Det skal fremgå af skolens prøveregler hvilke kriterier for målopfyldelse, du og censor skal anvende ved bedømmelsen. Eleverne skal orienteres om de væsentlige mål og krav.

5.3.1. Eksaminationsgrundlag

Eksaminationsgrundlaget udgøres af prøvespørgsmål og opgaver samt af elevens faglige produkter udarbejdet i forberedelsestiden. Elevens eksaminationsgrundlag i form af faglige produkter medbringes af eleven til eksaminationen.

Elevens præsentation og den efterfølgende samtale tager udgangspunkt i eksaminationsgrundlaget. Af skolens prøveregler skal fremgå, hvad der er eksaminationsgrundlag ved prøven.

Elevens præsentationsportfolio indgår som en del af grundlaget for eksaminationen efter fagbilagets bestemmelser ved fagbilagets prøveform a og prøveform b.

Ved den merkantile caseprøve indgår elevens præsentationsportfolio ikke som eksaminationsgrundlag.

Eksaminationen

Eleven eksamineres individuelt. Eksaminationen sker på grundlag af den gennemførte undervisning, elevens præsentation af portfolio, faglige produkter, opgaveløsninger samt øvrigt præsentationsmateriale.

5.3.2 Bedømmelsesgrundlag

Bedømmelsesgrundlaget er alt det, der danner grundlag for bedømmelsen. Bedømmelsesgrundlaget udgøres således af elevens præstation og dokumentation af viden, færdigheder og kompetencer under eksaminationen. Bedømmelsesgrundlaget kan også være materiale, som eleven har udarbejdet før eksaminationen, i undervisningen eller i forberedelsestiden, såfremt dette er fastsat af skolen i skolens lokale undervisningsplan. Elevens medbragte produkter kan altså både være eksaminationsgrundlag og bedømmelsesgrundlag,

Af skolens prøveregler skal fremgå, hvad der er grundlag for bedømmelse ved prøven.

Bedømmelsen af elevens kompetencer foretages ud fra væsentlige mål og krav på niveauet, som de er beskrevet i fagbilaget for hvert enkelt grundfag, samt ud fra de bedømmelseskriterier, som skolen har fastsat i sin lokale undervisningsplan.

5.3.3 Bedømmelseskriterier

Bedømmelseskriterierne ved prøven er de tegn på målopfyldelse i elevens præstation og det elevudarbejdede materiale, som skolen har fastsat til at danne grundlag for bedømmelsen.

Bedømmelseskriterierne tager udgangspunkt i de væsentlige faglige mål, der danner grundlag for prøven. Bedømmelseskriterier skal fremgå af skolens prøveregler.

Der foretages en samlet bedømmelse af elevens præstation. Der gives én karakter efter hver eksamination. Karakteren omfatter den viden, de færdigheder og de kompetencer, som eleven har dokumenteret under prøven.

Hvordan kan du evaluere, så eleven får en støtte til at lære? Hvordan evaluerer du, så eleven får en retfærdig og fair bedømmelse, når undervisningen slutter med standpunktskarakter og prøve?
Hvordan og hvornår vil du evaluere elevens arbejde med faget?

Hvordan håndterer du

- den løbende evaluering (formativt) for at støtte, at eleven lærer?
- den afsluttende evaluering (summativt) for at give eleven en standpunktskarakter ved prøven, hvis faget bliver udtrukket?

Eksempler fra praksis

Her kan du finde eksempler om afsluttende prøve:

- ✓ [Jagthytten](#) - et tværfagligt projekt
- ✓ [Ansøgning og cv](#)
- ✓ [Et eventyrforløb](#)
- ✓ [Forskellen mellem objektiv og subjektiv](#) – en Padlet-opgave
- ✓ [Prøve i dansk](#)
- ✓ [Tematisk læsning](#)
- ✓ [Visuel præsentation og instruktionsvideo](#)
- ✓ [Madspild](#) - et tværfagligt projekt
- ✓ [Unges økonomi](#) - et tværfagligt miniprojekt

Bilag – oversigt over eksempler fra praksis

Samtlige eksempler fra praksis er tilgængelige på [”Dansk – faglig inspiration til erhvervsuddannelserne”](http://www.emu.dk), emu.dk.

[Analysestrategi til læsning af fiktionstekster](#)

Formål: Få viden om novelleanalyse og forskellige argumentationsformer, så eleven opnår den færdighed at kunne være argumenterende, reflektere over og diskutere novellen med andre mennesker.

Planlægning, arbejdsform, materialevalg:

Analyse af novellen "Liv" fra novellesamlingen "Ejerskifte" af Sidsel Falsig Pedersen, Tiderne Skifter, 2000.

Eleven skal nærlæse novellen og i sin analyse inddrage relevante modeller. Fx kan eleven karakterisere genre, udsigelsesforhold, personer, miljø og tematik. Eleven skal desuden reflektere over, hvad hensigten med novellen er. I forhold til at perspektivere til erhvervslivet kan elev og lærer på klassen diskutere det gode liv/arbejdsliv; Læreren kan til formålet fx bruge en mind-map.

[Ansøgning og cv](#)

Formål: Eleven opnår på et øvet niveau den færdighed at kunne skrive en kvalificeret ansøgning /cv. Desuden skal eleven kunne vurdere, hvad der generelt kræves i forhold til at skrive “den gode ansøgning/cv”.

Planlægning, arbejdsform, materialevalg:

Eleven skal læse teori om det at skrive en ansøgning og et cv, finde et relevant stillingsopslag og kunne læse på og mellem linjerne, hvad der forventes af ansøgeren. Endvidere skal eleven i sin ansøgning/sit cv kunne forklare, hvorfor vedkommende er kvalificeret til stillingen. I forløbet indgår fagene It og erhvervsfaget Praktikpladssøgning.

[At være barn i et fortravlet samfund - prøve](#)

Prøve Prøveform a, dansk, niveau D. Som casearbejdsdag. Eleven har 6 timer til at løse opgaverne, der ud over opgavearket består af tre tekster inden for temaet. Teksterne i opgavesættet dækker tre teksttyper inden for det udvidede tekstbegreb: novelle, debatindlæg og dokumentarfilm.

[Et eventyrforløb i danskundervisningen på GF rettet mod PAU](#)

Formål: Eleverne skal træne skrivning fra idéfase til færdigt produkt med henblik på at de i deres kommende erhverv kan målrette tekst og fremstilling til en bestemt (børne)målgruppe.

Planlægning, arbejdsform, materialevalg:

Eleverne arbejder med at skrive et moderne eventyr for en børnehavegruppe. Eventyrerne

er moderne omskrivninger af traditionelle eventyr. De læses op eller opføres for en lille gruppe børn. Forløbet kan arbejde sammen med erhvervsfagene, fx omkring faglig kommunikation eller om børns udvikling.

Forskellen mellem objektiv og subjektiv – en Padlet-opgave

Formål: Eleven prøver selv at beskrive noget subjektivt og objektivt, som han eller hun iagttager, med henblik på at kunne reflektere over objektiv og subjektiv sprogbrug i forbindelse med dokumentation i sit fag. Ved at se andre elevers eksempler bliver eleven bevidst om, hvad der er objektivt og subjektivt og ser, hvor let det er at ”falde i”. Endelig er formålet at eleven over sig i at skrive, så andre kan læse det, og ikke er bange for at se sine egne formuleringer på skrift, hvor andre kan læse med.

Planlægning, arbejdsform, materialevalg:

Individuelt eller parvis. Læreren skal på forhånd sætte sig ind i arbejdet med Padlet og udvælge fx to kunstværker, som eleverne skal beskrive. Gerne noget, som kræver at eleverne bevæger sig ud af klassen.

Internt medarbejderportræt

Formål: Eleven opnår viden om en erhvervsvirksomhed og genren medarbejderportræt. Eleven oparbejder den færdighed at kunne anvende sin viden til at skrive, målrette og layoute et medarbejderportræt på et øvet niveau.

Planlægning, arbejdsform, materialevalg:

Eleven skal skrive et medarbejderportræt til virksomhedens interne blad og i den forbindelse overveje artiklens genre, afsender/modtager, indhold, layout og formål. Læreren bidrager med en video, præsentation eller lign. om medarbejderportrætter og kommunikationsmodellen. Eleven skriver medarbejderportrættet i små grupper for at hjælpe hinanden i at kunne omsætte teorien bag et medarbejderportræt til en artikel. Læreren giver faglig feedback og fungerer som en coach i de forskellige grupper. Læreren igangsætter arbejdet med forskellige førskrivestrategier, fx brainstorm og mindmap.

Tematisk læsning

Formål: Med udgangspunkt i et tema får eleven viden om fiktionsanalyse, komparativ læsning og sproglig og indholdsmæssig kompleksitet.

Planlægning, arbejdsform, materialevalg:

Teksterne analyseres enten i grupper eller individuelt og diskuteres i klassen. Læreren supplerer ved at fastholde den gennemgående tematik i hele analyseforløbet. Undervisningen relaterer først og fremmest til faget dansk, men også samfundsfag ang. identitet, samfundsnormer og faglig kommunikation.

Jagthyttten - et tværfagligt projekt

Formål: Eleverne får viden om udarbejdelse af et reklamemateriale, samt at kunne fremstille en dokumentationsvideo. Eleverne tilegner sig færdigheder i at anvende deres viden til at målrette og layoute et salgsmateriale, samt at udarbejde en intern visuel procesdokumentation

Planlægning, arbejdsform, materialevalg:

Undervisningen er tilrettelagt, så der primært er tale om gruppearbejde med tre i hver gruppe. Disse tre skal repræsentere hver sit område, tømrer, murer, snedker, for på den måde at "gæstarbejde" på hinandens værksteder under byggeprocessen. Også i arbejdsprocessen omkring salgsmateriale og dokumentationsvideo besættes de forskellige arbejdsopgaver nemt med tre elever i hver gruppe.

Førløbet inddrager både fagene dansk og engelsk, samt områderne tømrer, snedker og murer. It inddrages endvidere til layout.

Madspild - et tværfagligt projekt

Formål: Eleverne får viden om udarbejdelse af en informationspjece, samt at kunne søge, bearbejde og anvende informationer.

Planlægning, arbejdsform, materialevalg:

Undervisningen er tilrettelagt så der er en vekslen mellem læsning, analyse og fortolkning. Førløbet inddrager fagene dansk og samfundsfag, samt området ernæringsassistent. It kommer også i anvendelse til layout og informationssøgning.

Skriv en børnebog – et undervisningsforløb på grundforløbet rettet mod PAU

Formål: Eleverne skal kunne formidle til børn i deres fremtidige job som pædagogiske assistenter. De skal vide, hvad der optager børnehavebørn og de skal kunne anvende denne viden, her konkret ved at fremstille en børnebog, hvor eleverne overvejer indhold, sprog og layout i forhold til målgruppen.

Planlægning, arbejdsform, materialevalg:

I forløbet arbejder eleverne med tekster, der har direkte relevans i forhold til det erhverv, de skal ud og udføre. Arbejdsformerne skifter mellem arbejde i klassen (diskussion, powerpoint), individuelt (selv skriveopgaven) og grupper (fx feedback). Det anbefales at samarbejde med skolens bibliotek.

Unge økonomi - et tværfagligt miniprojekt

Formål: Eleverne får afprøvet et miniprojekt som første tværfaglige øvelse i at samarbejde og kommunikere, samt at benytte informationssøgning og formidling.

Planlægning, arbejdsform, materialevalg:

Eleverne analyserer tekster fra pengeinstitutter og private kreditgivere og pengeudlånere,

målrettet et yngre publikum. Resultaterne fremlægges i plenum. Forløbet inddrager danskfaget og samfundsfaget.

Vurdering af hjemmesider

Formål: Eleverne opnår viden om hjemmesider fra deres eget faglige område. Eleverne skal kunne beskrive, analysere og vurdere en hjemmeside, samt iagttage og redegøre for layout, virkemidler og afsender/modtagerforhold.

Planlægning, arbejdsform og materialevalg:

Eleverne veksler mellem at arbejde med analyse, søgning og skrivning. Eleverne arbejder individuelt, men opfordres de til at søge inspiration hos hinanden. Gennemgående links kan eleverne diskutere i smågrupper. Forløbet inddrager først og fremmest faget dansk, men også faglig kommunikation og it kan inddrages.

Visuel præsentation og instruktionsvideo

Formål: Via informationssøgning og praktisk øvelse kan eleven udarbejde en instruktionsvideo til en specifik målgruppe. Eleverne tilegner sig færdigheder i at kommunikere målrettet. Enten internt, for at instruere kolleger, andre elever, eller eksternt for at markedsføre arbejdspladsen, skolen eller håndværket.

Planlægning, arbejdsform og materialevalg:

Eleverne arbejder målrettet og målstyret hen mod en produktfremstilling, som rettes mod en konkret målgruppe. Arbejdet foregår i en vekslen mellem informationssøgning, læsning og produktfremstilling, i fysisk bevægelse mellem værkstederne og teorilokalerne. Elevenes egne platforme, smartphones, QR-koder, Youtube etc. inddrages. De færdige videoer fremvises for klassen. Forløbet inddrager både faget dansk, it og faglig formidling. Teknologifaget er oplagt, idet aktiviteten beskriver en arbejdsproces eller et produkt.